

Beslutningsforslag nr. B 60

Folketinget 2011-12

Fremsat den 29. marts 2012 af Simon Emil Ammitzbøll (LA), Mette Bock (LA) og Anders Samuelsen (LA)

Forslag til folketingsbeslutning om styrkelse af ytringsfriheden

Folketinget pålægger regeringen at fremsætte de nødvendige lovforslag og foretage de fornødne administrative ændringer, der kræves for at styrke ytrings- og tankefriheden, inden den 1. januar 2013. Lovforslaget bør indeholde følgende elementer:

- 1) Ændring af ordlyden af straffelovens § 266 b (racisme-paragraffen), således at den i højere grad begrænses til at omhandle tilfælde, hvor trusler samt nedværdigende og forhånende ytringer mod visse grupper medfører en nærliggende fare for forstyrrelse af den offentlige orden.
- 2) Ophævelse af straffelovens § 140 (blasfemiparagraffen).
- 3) Ændring af ordlyden af straffelovens § 267 (injurieparagraffen), således at den lyder som følger: »Den, som krænker en andens ære ved at fremsætte eller udbrede sigtelser for et forhold, der er egnet til at nedsætte den fornærmede i medborgeres agtelse, straffes med bøde eller fængsel indtil 4 måneder.«
- 4) Ændring af straffelovens § 114 e, således at ensidig journalistik og nyhedsformidling ikke i sig selv kan fortolkes som omfattet af bestemmelsen om virksomhed, der fremmer terrorhandlinger, jf. § 114 e, og som i dag kan straffes med indtil 6 års fængsel.

Bemærkninger til forslaget

Ytringsfriheden er beskyttet af grundlovens § 77. Grundlovens § 77 beskytter dog alene mod censur (formel beskyttelse), men ikke mod efterfølgende sanktioner (materiel beskyttelse). Ytringsfriheden er også beskyttet af bl.a. artikel 10 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, der i modsætning til grundloven også beskytter den materielle ytringsfrihed. På visse områder tillader Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol dog en ganske betragtelig skønsmargin i forhold til indgreb i ytringsfriheden, hvorfor denne bestemmelse ikke altid udgør et fornødent forsvar mod begrænsninger af ytringsfriheden.

Ytringsfriheden er afgørende for den enkelte borgers autonomi og samvittighedsfrihed. I et demokratisk samfund har ytringsfriheden også vigtige praktiske og legitimerende funktioner såsom at sikre politisk pluralisme. Ytringsfriheden er også en afgørende præmis for at acceptere demokratiets flertalsstyre. Hvis man ikke må give udtryk for kontroversielle tanker og derved forsøge at påvirke flertallet i en anden retning, kan det ikke retfærdiggøres, at borgerne skal overholde de love, der bliver vedtaget.

Tillader man, at visse meninger er forbudte, mens andre nyder fremme, giver man desuden statsmagten ret til at definere »sandheden«, hvilket nemt kan misbruges, lige som lighed for loven sættes ud af kraft, når det skelnes mellem lovlige og ulovlige holdninger. Alligevel findes der i dansk lovgivning en række indskrænkninger af ytringsfriheden, som er med til at indsnævre samfundsdebatten på baggrund af indholdet af holdningen, snarere end at det begrænser sig til at forbyde klare skadevirkninger af ytringer.

Ad. 1. Racismeparagraffen

Liberal Alliance ønsker at ændre den såkaldte racismeparagraf i straffelovens § 266 b, hvorefter den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds fremsætter udtalelse eller anden meddelelse, ved hvilken en gruppe af personer trues, forhånes eller nedværdiges på grund af sin race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse, tro eller seksuelle orientering, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Formålet med bestemmelsen er at beskytte visse grupper mod såkaldt hatespeech, ytringer, som de som gruppe kan tænkes at føle sig forhånet eller nedværdiget af. Den nuværende udgave af § 266 b har sit ophav i artikel 4 i FN's konvention om afskaffelse af alle former for racediskrimination. Denne bestemmelse, samt forbuddet mod hatespeech i FN's konvention om borgerlige og politiske rettigheder, blev vedtaget på foranledning af og med støtte fra de kommunistiske lande med Sovjetunionen i spidsen under den kolde krig. Vestlige demokratier som Danmark var modstandere af at gøre begrænsninger af ytringsfriheden til en forpligtelse i menneskerettighedskonventionerne. Forbuddet mod hate-

speech i den internationale menneskeret har derfor et totalitært ophav, der ikke er et demokrati værdigt.

Ved Folketingets behandling af § 266 b var de fleste partier tøvende over for bestemmelsen og tilsluttede sig den primært på grund af ratificeringen af ovennævnte konvention. Både Rigsadvokaten og præsidenten for Østre Landsret advarede mod bestemmelsen på grund af principielle bekymringer i forhold til ytringsfriheden.

Siden år 2000 er mere end 50 danskere blevet dømt for overtrædelse af § 266 b. Langt de fleste har udtalt sig stærkt usympatisk, men ikke på en måde, der opfordrer til vold eller forbrydelser. § 266 b indeholder en indbygget tendens til vilkårlighed, idet der ikke foreligger nogen objektive definitioner af, hvilke ytringer der er »forhånende« eller »nedværdigende«. Retspraksis viser også, at bestemmelsen kan ramme religionskritik.

I en landsretsdom fra 2003 (U. 2003.2435V) blev en person dømt for at udtale: »Islam er ikke en religion i traditionel forstand. Det er en terrororganisation, som prøver at opnå verdensherredømmet ved vold«. Selvom der her er tale om hårde ord, er det en stærkt betænkelig begrænsning af retten til religionskritik. Eksempelvis kunne Nietzsche i år 1888 skrive følgende: »Jeg fordømmer kristendommen, jeg rejser mod det kristne samfund den frygteligste af alle anklager, en anklager nogen sinde har taget i sin mund. Jeg kalder kristendommen den ene store forbandelse, den ene store helt indre fordærvelse, det ene store hævninstinkt, for hvilken intet middel er giftigt, hemmeligt, underjordisk, småt nok - jeg kalder den for den ene udødelige skamplet på menneskeheden« (Friedrich Nietzsche: Antikrist - Systimes studieserie, 1. udgave, 2011). Der er ingen tilfælde af domme for overtrædelse af § 266 b i forhold til denne form for kritik af kristendommen, og kritik af religioner må og skal være tilladt (Rigsadvokatens notat af april 2011 http://www.rigsadvokaten.dk/media/Racediskrimination_-_Praksisoversigt_-_opdater.pdf).

Det er forslagsstillernes opfattelse, at § 266 b er med til at indskrænke den offentlige debat, og det er gennem den frie debat, at racisme, intolerance og fordomme skal bekæmpes. Omfanget af hadforbrydelser er relativt lavt i Danmark, ligesom undersøgelser viser, at danskerne er blevet mere tolerante overfor udlændinge siden 1980'erne, hvorfor der ikke er nogen tvingende grunde til at opretholde bestemmelsen i dens nuværende ordlyd, jf. Københavns Universitets artikel »Danskerne er blevet mere tolerante over for indvandrere« (http://nyheder.ku.dk/alle_nyheder/2011/2011.1/tolerance/).

Bestemmelsen kan dog ikke uden videre ophæves, da Danmark derved vil handle i strid med sine internationale og EU-retlige forpligtelser. Det anbefales derfor, at den nuværende udformning af § 266 b ændres, således at kun udtalelser, der medfører en begrundet frygt for forstyrrelse af den offentlige fred og orden, straffes. En sådan ændring er der

hjemmel til i artikel 1 d, stk. 2, i EU's rammeafgørelse om bekæmpelse af racisme og fremmedhad. Derved kriminaliserer man i højere grad de konkrete farer, som visse udtalelser kan medføre, og ikke selve indholdet i udtalelsen, jf. artiklen »Racismeparagraffen og hate speech i den internationale strafferet« (Jacob Mchangama, chefjurist hos CEPOS, Ugeskrift for Retsvæsen 2011B. 215).

Ad. 2. Blasfemiparagraffen

Det følger af straffelovens § 140, den såkaldte blasfemiparagraf, at den, der offentligt driver spot med eller forhåner en religion, straffes med bøde eller fængsel på indtil 4 måneder. Siden 1946 har denne bestemmelse ikke ført til en eneste domfældelse.

Bestemmelsen har rod i tidligere tiders forestilling om, at religion er samfundets sammenhængskraft, og at kritik af religion dermed kan underminere den sociale fred. Denne forestilling har vist sig at være uholdbar. Der er ingen overbevisende grund til, at religiøse menneskers overbevisninger bør nyde videre beskyttelse end ateisters, eller at religiøse følelser skal forskånes for kritik, som folk, der følger politiske ideologier og filosofiske overbevisninger, må tåle. Derfor bør bestemmelsen ophæves.

Det bemærkes endvidere, at Europarådets Parlamentariske Forsamling i anbefaling 1805 (2007) har opfordret til at blasfemibestemmelser, der kriminaliserer forhånelser af religion, ophæves (<http://assembly.coe.int/main.asp?Link=/documents/adoptedtext/ta07/erec1805.htm>). Udover Danmark er det i Europa kun Østrig, Finland, Grækenland, Italien, Holland, Irland og San Marino, der stadig har blasfemiforbud ([http://www.venice.coe.int/docs/2008/CDL-AD\(2008\)026-e.pdf](http://www.venice.coe.int/docs/2008/CDL-AD(2008)026-e.pdf)).

FN's Menneskerettighedskomité har i General Comment 34 fra juli 2011 konkluderet, at et forbud mod blasfemi er uforeneligt med artikel 19 i konventionen om borgerlige og politiske rettigheder, der beskytter ytringsfriheden (<http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/docs/gc34.pdf>). Det vil derfor være i fuld overensstemmelse med Danmarks internationale forpligtelser at ophæve blasfemiparagraffen.

Ad. 3. Injurier

Efter straffelovens § 267 straffes den, som krænker en andens ære ved fornærmelige ord eller handlinger eller ved at

fremsætte eller udbrede sigtelser for et forhold, der er egnet til at nedsætte den fornærmedes i medborgeres agtelse, med bøde eller fængsel indtil 4 måneder. Der sondres mellem sigtelser, der lader sig efterprøve på objektiv vis, og ringeagtstytringer, som er udtryk for en foragtende, hånende, latterliggørende eller på anden måde nedvurderende opfattelse af en person, hvor spørgsmålet om sandhedsbevis ikke kan opstå, jf. REU alm. del, svar på spørgsmål 652, 2007-08, 2. samling (<http://www.ft.dk/samling/20072/almDEL/reu/spm/652/svar/558887/573522/index.htm>).

Bestemmelsen bør ændres, således at udelukkende alvorlige sigtelser, hvis sandhed eller falskhed objektivt kan vurderes, bør kunne føre til straf, da eksempelvis usande påstande om, at en navngiven person er pædofil, kriminel eller lignende, kan medføre alvorlige skadevirkninger for den, der udsættes for sådanne urigtige sigtelser. Ringeagtstytringer bør derimod tåles i den offentlige debat.

Ad. 4. Fremme af terrorisme

Ifølge straffelovens § 114 e »straffes den, som i øvrigt fremmer virksomheden for en person, en gruppe eller en sammenslutning, der begår eller har til hensigt at begå handlinger omfattet af §§ 114, 114 a, 114 b, 114 c eller 114 d« - den såkaldte terrorparagraf.

I januar 2012 blev den kurdiske tv-station ROJTV dømt for overtrædelse af denne bestemmelse på baggrund af en række tv-udsendelser, der forherligede den kurdiske terrororganisation PKK. I byrettens dom, der er anket, lagde retten bl.a. afgørende vægt på, at indholdet af ROJTV's udsendelser var ensidige i deres vinkling, redigering og klipning. Endvidere fastslog retten, at det ikke var afgørende for domfældelse, at der var direkte forbindelser såsom finansiering eller person-sammenfald mellem ROJTV og PKK. Det kan med andre ord være strafbart at udsende ensidig forherligelse for en terrororganisation.

Forslagsstillerne tager skarp afstand fra enhver form for terror, herunder PKK's, men ytringsfriheden bør også beskytte ensidig journalistik og endog usympatisk propaganda i det omfang, der ikke direkte opfordres til konkrete terrorhandlinger. Straffelovens § 114 e bør derfor ændres, således at det præciseres, at det ikke er tilstrækkeligt at udøve propaganda for at blive dømt for overtrædelse af denne bestemmelse.

Skriftlig fremsættelse

Simon Emil Ammitzbøll (LA):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om styrkelse af ytringsfriheden.

(Beslutningsforslag nr. B 60)

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.